

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Λεξικό ουσ. Ένα βιβλίο που περιέχει λέξεις μιας γλώσσας, συνήθως με αλφαβητική σειρά, μαζί με πληροφορίες για τη σημασία, την προφορά, την ετυμολογία τους και τα παρόμοια.

Ψυχολογία ουσ. Η μελέτη του νου, συμπεριλαμβανομένων της συνείδησης, της αντίληψης, των κινήτρων, της συμπεριφοράς, του νευρικού συστήματος σε σχέση με τον νου του, των επιστημονικών μεθόδων μελέτης των σχετικών εννοιών, της γνωστικής λειτουργίας, των κοινωνιογνωστικών αλληλεπιδράσεων, των ατομικών διαφορών, και της εφαρμογής αυτών των προσεγγίσεων σε πρακτικά προβλήματα των περισσότερων τομέων της καθημερινής ζωής.

Είναι μάλλον ενδεδωγμένο ένα λεξικό της ψυχολογίας να ξεκινά με τον ορισμό των λέξεων «λεξικό» και «ψυχολογία». Αυτός εξάλλου είναι και ο ορισμός του λήμματος «ψυχολογία» που παρουσιάζεται στο παρόν έργο, γεγονός που αναδεικνύει ορισμένα σημαντικά στοιχεία σχετικά με το λεξικό αυτό. Πρώτον, ο κλάδος της ψυχολογίας είναι ευρύς. Το εύρος της επεκτείνεται από τις νευρωνικές διεργασίες που συνθέτουν τα δομικά στοιχεία της σκέψης, του συναισθήματος και της δράσης, έως τις κοινωνικές και πολιτισμικές διεργασίες που μας συνδέουν με τους πρώτους συγγενείς μας στην εξελικτική ιστορία μας και καθορίζουν τη συλλογικότητά μας. Για τον λόγο

αυτό ένα λεξικό ψυχολογίας οφείλει να περιέχει τόσο τους όρους και τις έννοιες που σχετίζονται με νευρικές δομές, χημικές ουσίες, γονίδια και ανατομία, όσο και εκείνους που παραπέμπουν σε κοινωνικές διεργασίες, ανάλυση δικτύων, πολιτισμικές νόρμες και ψυχολογικές εννοιολογικές κατασκευές. Θα πρέπει επίσης να περιλαμβάνει τις έννοιες που σχετίζονται με αποκλίνοσες συμπεριφορές, όπως και έννοιες αναφορικά με τις μεθόδους θεραπείας.

Δεύτερον, η ψυχολογία είναι επιστήμη. Η γνώση στην ψυχολογία παράγεται μέσω της εμπειρικής έρευνας, η οποία είναι ένας συνδυασμός μεθόδων που επιτρέπουν τη διατύπωση θεωριών για την ανθρώπινη συμπεριφορά και τον έλεγχο για την επαλήθευση των υποθέσεών τους. Αυτό το σύνολο των μεθόδων περιλαμβάνει τόσο ποιοτικές όσο και ποσοτικές προσεγγίσεις, μελέτες περίπτωσης, προσεκτικά σχεδιασμένα πειράματα, καθώς και αυστηρές στατιστικές διαδικασίες μέτρησης και λήψης αποφάσεων. Όλη η γνώση στην ψυχολογία βασίζεται σε τέτοιου είδους έρευνα. Η κατανόηση των εννοιών, των ορίων και των περιορισμών της ψυχολογικής γνώσης επομένως *απαιτεί* από τους μελετητές να γνωρίζουν καλά τις μεθόδους έρευνας, μέτρησης και διατύπωσης συμπερασμάτων.

Τρίτον, ο κλάδος της ψυχολογίας είναι εξαιρετικά ευρύς, και επειδή βασίζεται στην επιστημονική μέθοδο έρευνας, αποτελεί ένα ζωντανό πεδίο μελέτης. Αυτό σημαίνει

ότι οι θεωρίες, οι έννοιες και η ορολογία που χρησιμοποιούνται δεν είναι ποτέ στατικές, αλλά μεταβάλλονται συνεχώς. Όροι οι οποίοι τα προηγούμενα χρόνια είχαν μια συγκεκριμένη σημασία, όπως *οριακή προσωπικότητα*, *ομοφυλοφιλία* και *εαυτός*, σήμερα έχουν άλλη σημασία, ενώ δεν αποκλείεται να σημαίνουν κάτι διαφορετικό στο μέλλον.

Εκτός αυτού, νέοι όροι και έννοιες (π.χ. *ψευδονευροανοσολογία*) επινοούνται συνεχώς για να αποτυπώσουν τη σύγχρονη και διαρκώς εξελισσόμενη φύση της ψυχολογίας ως επιστήμης.

Το παρόν λεξικό αντανακλά αυτά τα χαρακτηριστικά της ψυχολογίας ως ζωντανού επιστημονικού κλάδου εστιάζοντας σε ορισμένα καθοριστικά δεδομένα. Κατά πρώτον, είναι *ολοκληρωμένο*, αφού περιλαμβάνει τους κυριότερους όρους και έννοιες που αφορούν τον κλάδο της ψυχολογίας. Κατά δεύτερον, είναι *διεπιστημονικό*, καθώς φωτίζει ψυχολογικές έννοιες που είναι κοινές σε παρεμφερείς τομείς μελέτης, είτε πρόκειται για την κοινωνιογνωστική νευροεπιστήμη είτε για τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ πολιτισμού, προσωπικότητας και γονιδίων. Είναι επίσης *διεθνές* και *διαπολιτισμικό*, λόγω της επέκτασης της ψυχολογίας σε όλο τον κόσμο, της αλληλεπίδρασης αμερικανικών, ευρωπαϊκών και άλλων διεθνών προσεγγίσεων και προοπτικών, καθώς και της εκπαίδευσης ατόμων κάθε εθνικότητας στη μελέτη και την άσκηση της ψυχολογίας σε άλλες χώρες και πολιτισμούς.

Σε μια εποχή κατά την οποία οι πληροφορίες σχετικά με την ψυχολογία και πολλούς άλλους επιστημονικούς κλάδους είναι άμεσα διαθέσιμες στο διαδίκτυο και σε διάφορα κείμενα αναφοράς, είναι εύλογο το ερώτημα: *Γιατί να βγει άλλο ένα λεξικό;* Η απάντηση είναι πολύ απλή: *Γιατί κανένα άλλο*

έργο αναφοράς στον τομέα της ψυχολογίας δεν έχει τα χαρακτηριστικά που περιγράφηκαν παραπάνω. Για παράδειγμα, πολλά έργα αναφοράς στην ψυχολογία δεν περιλαμβάνουν ερευνητικές μεθοδολογίες και στατιστικά δεδομένα. Πολλά έργα αναφοράς βλέπουν την ψυχολογία μόνο ως κλινικό και όχι ως διεπιστημονικό πεδίο. Τέλος, πολλά έργα προσεγγίζουν την ψυχολογία κυρίως κάτω από ένα δυτικού τύπου πρίσμα και όχι με μια παγκόσμια οπτική. Το έργο αυτό πέτυχε να κάνει πράξη όλα τα παραπάνω.

Αυτά τα χαρακτηριστικά έχουν ενσωματωθεί με διάφορους τρόπους, με σημαντικότερο τη στρατολόγηση και την ενεργό συμμετοχή ενός συμβουλίου ειδικών επιστημόνων.

Καθένας από αυτούς τους επιστήμονες είναι ένας καταξιωμένος μελετητής στον τομέα του. Ήμασταν πράγματι πολύ τυχεροί που συμμετείχαν στο έργο. Μας βοήθησαν σε κάθε πτυχή της παραγωγής του, και εγώ προσωπικά αποκόμισα πολλά από τις ιδέες, τη σοφία και την καθοδήγησή τους.

Το σύνολο του έργου εξετάστηκε όχι μόνο από το συμβούλιο των επιστημόνων, αλλά και από μια εξίσου σημαντική επιτροπή συντακτών και επιμελητών, όλοι κορυφαίοι στον τομέα τους. Εξίσου σημαντικό είναι το γεγονός ότι προέρχονται από πολλές διαφορετικές χώρες, πολιτισμούς και προσεγγίσεις, δίνοντας έτσι στο έργο τον διεπιστημονικό, διεθνή και διαπολιτισμικό χαρακτήρα του.

Τέλος, ήμασταν πολύ τυχεροί που τόσο πολλοί συγγραφείς αφιέρωσαν τον χρόνο και την εμπειρία τους στη συγγραφή όλων αυτών των λημμάτων.

Όλοι τους είναι εξαιρετικοί ερευνητές, καθηγητές και μελετητές, και κάθε λήμμα αυτού του λεξικού φανερώνει την εμπειρογνωμοσύνη τους στον κλάδο της ψυχολο-

γίας. Οι ίδιοι έδωσαν στα λήμματά τους έναν διεθνικό χαρακτήρα και παράλληλα προσπάθησαν να τα κάνουν εύληπτα για τον μη ειδικό αναγνώστη.

Αυτές οι ομάδες συνεργάστηκαν άψογα για να δημιουργήσουν το προϊόν που βλέπετε σήμερα. Ξεκινήσαμε τη δουλειά μας με την κατάρτιση ενός καταλόγου λημμάτων. Σε κάθε έργο αναφοράς αυτού του τύπου η επιλογή των λέξεων-κλειδιών είναι ζωτικής σημασίας για την επιτυχία του τελικού προϊόντος, και πιστεύω ότι η διαδικασία με την οποία επιλέχθηκαν τα λήμματα ήταν υποδειγματική. Κατ' αρχάς, το συμβούλιο των επιστημόνων κι εγώ εξετάσαμε όλα τα υπάρχοντα λήμματα σε διάφορα λεξικά ψυχολογίας, καθώς και μια σειρά από τις λέξεις-κλειδιά που κυκλοφορούν σε κορυφαία εγχειρίδια εισαγωγής στην ψυχολογία. Αυτό βοήθησε με δύο τρόπους.

Από τη μια, μας οδήγησε στον εντοπισμό λέξεων που θα μπορούσαν να θεωρηθούν βασικές στον τομέα της ψυχολογίας (έχοντας διασταυρωθεί από πολλαπλές πηγές) και, από την άλλη, μας επέτρεψε να εντοπίσουμε ποιοι όροι δεν περιλαμβάνονταν αλλού ή ποιοι όροι ήταν χαρακτηριστικοί για το κάθε έργο. Σε αυτό το σημείο το επιστημονικό συμβούλιο κι εγώ ήμασταν σε θέση να προσθέσουμε λέξεις-κλειδιά που πιστεύαμε ότι θα μπορούσαν να κάνουν το έργο πλήρες και επίκαιρο, όροι που εκπληρώνουν ειδικά τον στόχο ενός διεθνούς, διαπολιτισμικού και διεπιστημονικού έργου.

Επιπλέον, πολλά σύγχρονα λεξικά δεν επικεντρώνονται στις επιστημονικές πτυχές της ψυχολογίας και, συνεπώς, δεν περιλαμβάνουν όρους γύρω από τις ερευνητικές και στατιστικές μεθόδους που χρησιμοποιεί η ψυχολογική επιστήμη. Σε αυτό το λεξικό όμως έχουμε συμπεριλάβει πολλούς από τους όρους που οι φοιτητές ψυχολο-

γίας θα συναντήσουν, ιδιαίτερα σε σχέση με τα είδη αξιοπιστίας και εγκυρότητας, τις στατιστικές τεχνικές και τις μεθόδους πειραματικού σχεδιασμού.

Αφού ολοκληρώσαμε την αρχική επιλογή των λημμάτων, η ομάδα των επιμελητών και συγγραφέων ανέλαβε να μας προτείνει νέες λέξεις-κλειδιά από τους τομείς των ενδιαφερόντων τους. Ακολουθεί ένας ενδεικτικός κατάλογος όρων που έχουν περιληφθεί στο λεξικό, αλλά δεν υπάρχουν σε πολλά άλλα λεξικά που κυκλοφορούν αυτή τη στιγμή στην αγορά:

άδηλη επικοινωνία
ατομικό επίπεδο ανάλυσης
ανάγκη για γνώση
ανάλυση κοινωνικού δικτύου
αξιοπιστία ερωτήματος
διαβαθμισμένη κατανομή
διαλεκτικός συλλογισμός
διαφορική λειτουργία ερωτημάτων
διανεμητική δικαιοσύνη
διαπολιτισμική επικοινωνία
διαπολιτισμική ευαισθησία
διαπολιτισμική προσαρμογή
εθνικός χαρακτήρας
έκφραση γονιδίου
εσφαλμένη μοναδικότητα
ευψυχία
ήτα τετράγωνο
θεραπεία Naikan
θεωρία διαχείρισης τρόμου
θεωρία πρόσθιας οριζόντιας προοπτικής
απεικόνιση
ικανότητα διαπολιτισμικής επικοινωνίας
κανονικότητα
κανονιστική ομάδα αναφοράς
κοινωνικό αξίωμα
μέγεθος επίδρασης
νευρογνώση
νευρωνική απεικόνιση

οικολογική πλάνη
οικολογικό επίπεδο ανάλυσης
ομοιομορφία απαντήσεων
παιχνίδι του τελεσίγραφου
πολυδύναμος/πολύπλευρος έλεγχος
σεβασμός των προγόνων
σιωπηρή επικοινωνία
σταθμισμένο δείγμα
συμπεριφορική ενδοκρινολογία
συλλογικός εαυτός
τετραχωρική συσχέτιση
ωμέγα τετράγωνο

Όλοι αυτοί οι όροι χρησιμοποιούνται ευρέως στη σύγχρονη ψυχολογία σήμερα λόγω των διαθεματικών και πολιτισμικών δεσμών της και της ύπαρξής της ως επιστημονικού κλάδου. Πολλά τέτοια λήμματα καθιστούν το παρόν έργο μοναδικό και επίκαιρο.

Ευχαριστίες

Απευθύνω τις ιδιαίτερες ευχαριστίες μου στο συμβούλιο των ειδικών επιστημόνων που αγκάλιασαν το έργο από τη σύλληψή του. Τους ευχαριστώ για την καθοδήγηση που μου πρόσφεραν όλα αυτά τα χρόνια και για τη βοήθεια που μου παρείχαν στην ανάπτυξη του λημματολογίου, στη στρατολόγηση των σπουδαίων συγγραφέων και επιμελητών, καθώς και στην επισκόπηση όλων των όρων. Το έργο αυτό δεν θα μπορούσε να υλοποιηθεί χωρίς τη σκληρή δουλειά και την αφοσίωσή σας, γι' αυτό και σας ευχαριστώ.

Ευχαριστώ επίσης τους επιμελητές και διορθωτές, που εξέτασαν με μεγάλη προσοχή τα λήμματα, έκαναν εξαιρετικά χρήσιμες υποδείξεις, πρόσθεσαν νέους όρους και συνέγραψαν και οι ίδιοι νέα λήμματα. Η εργασία σας ξεπέρασε τα καθιερωμένα,

και σας ευχαριστώ για την προσεκτική ανασκόπηση και την καθοδήγησή σας.

Είμαι ιδιαίτερα ευγνώμων στους εκπληκτικούς συνεργάτες που έγραψαν τα λήμματα, στις περισσότερες περιπτώσεις μάλιστα πολλά λήμματα! Το έργο έχει υποστεί πολλές αλλαγές και αναθεωρήσεις, τις οποίες βοηθήσατε να ολοκληρώσουμε με επιτυχία, και σας ευχαριστώ ιδιαίτερα γι' αυτό. Οφείλω ευχαριστίες σε πολλούς συνεργάτες του Cambridge University Press που συνέβαλαν στην υλοποίηση του έργου. Ο τέως επιμελητής Phil Laughlin με προσέγγισε για πρώτη φορά το 2001 ή περίπου τότε, και για περίπου τρία χρόνια συζητούσαμε την ιδέα της δημιουργίας αυτού του έργου, έως ότου τελικά το 2004 συμφωνήσαμε να ξεκινήσουμε. Όταν ο Phil αποχώρησε από τον εκδοτικό, το έργο παραδόθηκε στα ικανά χέρια του Eric Schwartz, με τον οποίο συνεργάστηκα στενά για την υλοποίηση του λεξικού. Αυτός με βοήθησε να διαχειριστώ τις τεράστιες ευθύνες που απαιτούσε η εργασία και με στήριξε με κάθε τρόπο. Όλα αυτά τα χρόνια, ο Frank Smith υπήρξε ο αφανής υποστηρικτής μου, και τον ευχαριστώ θερμά για τη βοήθειά του.

Αλλά και στον τόπο μου είναι πολλοί οι συνεργάτες που με στήριξαν με κάθε τρόπο. Ευχαριστώ τους Stephanie Hata, Shannon Pacaosa, Hyi-Sung Hwang και Mina Park για την πρακτική βοήθειά τους στη διαχείριση του έργου. Είμαι ευγνώμων στους συναδέλφους μου, στους φοιτητές, στους βοηθούς και στους συνεργάτες του Εργαστηρίου Πολιτισμικών και Συναισθηματικών Ερευνών του Πανεπιστημίου της Πολιτείας του Σαν Φρανσίσκο, πολλοί από τους οποίους βοήθησαν στη συγγραφή λημμάτων, και ιδιαίτερα τον Jeff Leroux. Θα ήθελα επίσης να ευχαριστήσω δύο από τους συναδέλφους μου στο Τμήμα Ψυχολογίας του

ίδιου πανεπιστημίου, οι οποίοι ανέλαβαν τη συγγραφή λημμάτων: τους David Gard και Virginia Saunders.

Ευχαριστώ τους ερευνητικούς συνεργάτες και φίλους που με κράτησαν σε εγρήγορση και με βοήθησαν να διατηρήσω την επαφή μου με το πεδίο: τους Paul Ekman, Mark Frank, Dacher Keltner, Deborah Krupp, Maureen O'Sullivan, Yohtaro Takano, Jessica Tracy, Bob Willingham, Toshio Yamagishi, και Susumu Yamaguchi. Ευχαριστώ τη σύζυγό μου, Mimi, που μου έδωσε την ελευθερία να αναλάβω ένα τρελό σχέδιο, όπως είναι η δημιουργία αυτού του λεξικού ψυχολογίας. Είναι κυριολεκτικά αδύνατον να φέρει κανείς σε πέρας ένα τέτοιο έργο χωρίς να κάνει λάθη στους ορισμούς και, κυρίως, χωρίς να παραλείψει όρους που είναι απαραίτητο να συμπεριλαμβάνονται σε ένα λεξικό ψυχολογίας.

Προτρέπω όλους τους αναγνώστες να μου προτείνουν λήμματα που θεωρούν ότι πρέπει να συμπεριληφθούν, καθώς και να υποδείξουν τυχόν λάθη στη ληματογράφηση. Ακριβώς όπως η επιστήμη της ψυχολογίας είναι μια ζωντανή οντότητα, έτσι και ένα λεξικό πρέπει να είναι ένα ζωντανό έργο, που αλλάζει έτσι ώστε να μπορεί να περιγράψει τη συνεχώς μεταβαλλόμενη και δυναμική φύση του τομέα και το περιεχόμενό της. Κατά συνέπεια, το έργο αυτό οφείλει να αλλάζει με το πέρασμα του χρόνου, και εγώ υιοθετώ κάθε πρόταση που βοηθά στην αλλαγή και τη βελτίωσή του. Πρέπει όμως να επισημάνω ότι, αν και το έργο αυτό αποτελεί το επιστέγασμα των προσπαθειών, της σκληρής δουλειάς και της αφοσίωσης πάρα πολλών ανθρώπων, τα λάθη και οι παραλείψεις είναι αποκλειστικά δική μου ευθύνη.

David Matsumoto
Σαν Φρανσίσκο, Καλιφόρνια
Ιούλιος 2008

A

αβασία (*abasia*)

Ανικανότητα του ατόμου να περπατήσει λόγω απουσίας ή ανεπάρκειας συντονισμού των κινήσεων. Τα αίτια της αβασίας είναι ποικίλα, όπως προβλήματα στους μυς, στις αρθρώσεις, στα νεύρα ή στα οστά των ποδιών, βλάβη ή δυσπλασία της σπονδυλικής στήλης, καθώς και βλάβη ή δυσπλασία του εγκεφάλου.

αβεβαιότητα (*uncertainty*)

1. Κατάσταση άγνοιας ή αδυναμίας πρόβλεψης με ορισμένη ακρίβεια. **2.** Κατάσταση στην οποία βρίσκεται ένα άτομο που δεν έχει αποφασίσει για κάτι ή του οποίου η απόφαση εκκρεμεί.

αβουλία (*avolition*)

Έλλειψη ικανότητας ή επιθυμίας για εμπλοκή σε ηθελημένες δραστηριότητες ή δραστηριότητες που προϋποθέτουν την ύπαρξη κινήτρου. Αποτελεί συνηθισμένο σύμπτωμα της σχιζοφρένειας. — DGa

αγάπη (*love*)

1. Συναισθηματική κατάσταση κατά την οποία το άτομο ασχολείται, διάκειται πολύ θετικά, νιώθει ευαισθησία και έχει έντονα συναισθήματα τρυφερότητας, ζεστασιάς, στοργής και πόθου για ένα άλλο άτομο. **2.** Αίσθημα σύνδεσης, ζεστασιάς και ενδιαφέροντος για ένα άλλο άτομο, ζώο, φυτό ή αντικείμενο. **3.** Θερμή αλλά ανιδιοτελής έγνοια για το καλό ενός άλλου όντος.

αγγειακή άνοια (*vascular dementia*)

Κάθε σημαντική απώλεια της γνωστικής λειτουργίας εξαιτίας καρδιαγγειακής νόσου. Συνήθως μικρά εγκεφαλικά επεισόδια έχουν ως αποτέλεσμα πολύ μικρές, διάσπαρτες περιοχές με νεκρά κύτταρα στον εγκέφαλο. Τα συμπτώματα εξαρτώνται από τις περιοχές του εγκεφάλου στις οποίες συσσωρεύονται τα νεκρά κύτταρα. Ονομάζεται και *πολυεμφραγματική άνοια*.

αγγειοδιαστολή (*vasodilation*)

Διεύρυνση των αιμοφόρων αγγείων, που έχει ως αποτέλεσμα την αυξημένη ροή αίματος σε μια εντοπισμένη περιοχή. Συνήθως συνοδεύεται από μειωμένη πίεση του αίματος.

αγγειοκινητικός (*vasomotor*)

Ο σχετικός με τους λείους μυς στα τοιχώματα των αιμοφόρων αγγείων, οι οποίοι συστέλλονται για να προκαλέσουν αγγειοσυστολή και χαλαρώνουν για να προκαλέσουν αγγειοδιαστολή ως αντίδραση σε ουσίες ή ορμόνες.

αγγειοοίδημα (*vasocongestion*)

Εντοπισμένο οίδημα που προκαλείται από αυξημένη ροή και πίεση του αίματος σε μια συγκεκριμένη περιοχή. Παραδείγματα αυτού του τύπου οιδήματος είναι η στύση των ιστών των σεξουαλικών οργάνων κατά τη διάρκεια της διέγερσης, το οίδημα των βλεννογόνων στις αλλεργικές αντιδράσεις

και το κοκκίνισμα του προσώπου στις έντονες συγκινήσεις.

αγγειοσυστολή (*vasoconstriction*)

Συστολή των αιμοφόρων αγγείων που συνήθως έχει ως αποτέλεσμα τη μειωμένη ροή του αίματος σε μια εντοπισμένη περιοχή και ενίοτε την αύξηση της πίεσης του αίματος. Αγγειοσυστολή προκαλούν διεγερτικές ουσίες, όπως οι αμφεταμίνες και η μεθυλφαινιδάτη.

αγγελιαφόρο ριβονουκλεϊκό οξύ

(*messenger RNA*)

Μια μορφή του ριβονουκλεϊκού οξέος με μικρή διάρκειας ζωής, που σχηματίζεται στον πυρήνα ενός κυττάρου σαν να είναι ο καθρέπτης μιας αλυσίδας DNA. Λειτουργεί ως μεταφορέας εντολών από το DNA στον μηχανισμό παραγωγής δομικών και λειτουργικών πρωτεϊνών, τα ριβοσώματα. Αμέσως μετά τη χρήση του υποβαθμίζεται, και αυτό βοηθά στη ρύθμιση της παραγωγής πρωτεϊνών.

αγγελόσκονη (*angel dust*)

Λέξη της καθομιλουμένης για τη φαινκυκλιδίνη (phencyclidine [PCP]), μια φαρμακευτική ουσία που προκαλεί εκτεταμένη εκπόλωση των συνάψεων και έχει ως αποτέλεσμα ασταθείς νευρικές ώσεις στον εγκέφαλο. Στις υποκειμενικές επιδράσεις συγκαταλέγονται η αίσθηση αποπροσωποποίησης, η αναλγησία, η αίσθηση του άτόμου ότι είναι άθρωτο και μερικές φορές η ευφορία.

αγευσία (*ageusia*)

Διαταραχή στην αναγνώριση των γεύσεων. Όταν υπάρχει μερική μόνο διατάραξη, χρησιμοποιείται ο όρος *υπογευσία*. Όταν υπάρχει στρέβλωση κατά τη δοκιμή των γεύ-

σεων, χρησιμοποιείται ο όρος *δυσγευσία*. Η αγευσία συνδέεται συνήθως με την ανοσμία (διαταραχή στην αναγνώριση των οσμών), επειδή σημαντικό μέρος αυτού που θεωρείται «γεύση» προέρχεται από πληροφορίες οι οποίες λαμβάνονται μέσω της όσφρησης. Η αναγνώριση των γεύσεων μπορεί να επηρεαστεί από διάφορους παράγοντες, όπως το κάπνισμα, μια βλάβη στους γευστικούς κάλυκες, ορισμένες νευρολογικές παθήσεις (π.χ. παράλυση του Bell και σκλήρυνση κατά πλάκας), η έλλειψη βιταμίνης B₃ και ψευδαργύρου, καθώς και διαταραχές του ενδοκρινολογικού συστήματος (όπως συμβαίνει στο σύνδρομο του Cushing και στον σακχαρώδη διαβήτη). Μείωση της ικανότητας αναγνώρισης των γεύσεων, ιδιαίτερα του πικρού και του αλμυρού, παρατηρείται και κατά τη διάρκεια της φυσιολογικής γήρανσης. — ΑΑ

► Βλ. επίσης *υπογευσία*

αγνωσία (*agnosia*)

Ανικανότητα αναγνώρισης και κατανόησης εξωτερικών πληροφοριών που δεν οφείλεται σε μειωμένη αισθητηριακή οξύτητα. Συνεπάγεται δυσκολία μετατροπής απλών αισθήσεων σε αντιλήψεις, με αποτέλεσμα το άτομο να μην μπορεί να αναγνωρίσει τα ερεθίσματα. Η αγνωσία προϋποθέτει κάποια —έστω και μερική— πρωτογενή αισθητηριακή ακεραιότητα και την απουσία γενικής απώλειας των γνωστικών ικανοτήτων. Αγνωσίες παρατηρούνται σε περιπτώσεις βλάβης στις βρεγματικές, κροταφικές και ινιακές περιοχές, δεδομένου ότι οι φλοιώδεις συνειρμικές περιοχές συμμετέχουν στην ανάλυση, ενσωμάτωση και ερμηνεία των εισερχόμενων αισθητηριακών πληροφοριών. Διακρίνονται διάφορες μορφές αγνωσίας: *οπτική, χωρική, ακουστική, απτική και αγνωσία του σχήματος του σώματος*

(σωματοαγνωσία ή ασωματογνωσία). Αντιληπτικές δυσκολίες μπορεί επίσης να εμφανιστούν και σε άλλα αισθητηριακά συστήματα, όπως στη γεύση και στην οσμή. Συνήθως όμως η γεύση και η οσμή θεωρείται ότι δεν εμπλέκονται στις γνωστικές διεργασίες. Στη βιβλιογραφία αναφέρονται λίγες περιπτώσεις γευστικής αγνωσίας. – ΑΑ

αγνωσία αφομοιωμένης αντίληψης ή συναίσθησης (*apperceptive agnosia*)

Υποκατηγορία της οπτικής αγνωσίας. Κατά τη διάρκεια του 19ου αιώνα ο Lissauer πρότεινε τη διάκριση ανάμεσα στην *αγνωσία αφομοιωμένης αντίληψης* ή *αγνωσία συναίσθησης* και στη *συνειρμική οπτική αγνωσία*. Η διάκριση αυτή πέρασε κατά κάποιον τρόπο απαρατήρητη μέχρι το δεύτερο μισό του 20ού αιώνα, οπότε ενσωματώθηκε στις σύγχρονες ερμηνείες των οπτικών αγνωσιών. Σύμφωνα με τον Lissauer, η οπτική αναγνώριση προϋποθέτει δύο διαφορετικές διεργασίες: (α) τη διεργασία της αντιληπτικής αναγνώρισης της αισθητηριακής εντύπωσης· και (β) τη διεργασία της σύνδεσης αυτής της αντίληψης με αντιληπτικές πληροφορίες που έχουν αποθηκευτεί. Η αγνωσία αφομοιωμένης αντίληψης χαρακτηρίζεται από θεμελιώδη ανεπάρκεια της οπτικής αντίληψης, που έχει ως αποτέλεσμα την ανικανότητα εντοπισμού των διαφορών ανάμεσα σε δύο παρόμοια αντικείμενα και την ανικανότητα νοητικής ανακατασκευής των οπτικών μορφών. Αντίθετα, στη συνειρμική αγνωσία ο ασθενής μπορεί να αναγνωρίσει μορφές, αλλά αδυνατεί να τις ερμηνεύσει. Επιπλέον, μπορεί να αντιστοιχήσει παρόμοιες εικόνες και να τις αντιγράψει, αλλά δεν είναι σε θέση να συνδέσει τα σχήματα ή τις εικόνες με τα αντίστοιχα αντικείμενα. Η αγνωσία αφομοιωμένης αντίληψης θεωρείται ότι εμφανίζεται

πιο συχνά σε περιπτώσεις βλάβης στο δεξί ημισφαίριο, ενώ η συνειρμική οπτική αγνωσία συνδέεται με παθολογία στο αριστερό ημισφαίριο.

– ΑΑ

► Βλ. επίσης **αγνωσία**

αγοραφοβία (*agoraphobia*)

Παράλογος και γενικευμένος φόβος του ατόμου να βρεθεί σε ανοιχτούς χώρους ή να βγει από το σπίτι του και να βρεθεί σε μέρη όπου υπάρχει κόσμος, να ταξιδέψει μόνο του, να βρεθεί σε χώρο από τον οποίο η διαφυγή είναι δύσκολη ή στο οποίο ο πανικός ή άλλες έντονες συγκινήσεις θα του προκαλούσαν μεγάλη ενόχληση ή αμηχανία. Η αγοραφοβία συγκαταλέγεται στις πλέον συνηθισμένες φοβίες.

αγραμματισμός (*agrammatism*)

Δυσλειτουργία στην προφορική έκφραση, η οποία χαρακτηρίζεται από σύντομες και δομικά απλές φραστικές διατυπώσεις που υστερούν σε μορφοσυντακτικά στοιχεία, όπως άρθρα, προθέσεις, βοηθητικά ρήματα, καταλήξεις ρημάτων. Οι ασθενείς που πάσχουν από αγραμματισμό κομπιάζουν, υστερούν σε ευφράδεια και καταβάλλουν μεγάλη προσπάθεια για να μιλήσουν. Ο λόγος τους βασίζεται κυρίως σε λέξεις που εκφράζουν νοήματα (π.χ. ρήματα, ουσιαστικά και επίθετα· για παράδειγμα, λένε «κορίτσι έφαγε μήλο» ή «έφαγε μήλο» αντί της φράσης «το κορίτσι τρώει/έφαγε/έχει φάει το μήλο»). Επίσης, προτιμούν τους απλούς τύπους των ρημάτων (π.χ. «πάει» αντί του «θα πάει» ή «έχει πάει»). Τέτοιες κατακερματισμένες φράσεις χαρακτηρίζονται και ως «τηλεγραφικές». Η συμπτωματολογία διαφέρει, καθώς δεν παρουσιάζουν όλοι οι ασθενείς τα ίδια συμπτώματα ή στον ίδιο βαθμό. Μολονότι παρόμοιες μορφοσυντακτικές αδυναμίες μπορεί να εμφανίζονται και σε

άλλες λειτουργίες της γλώσσας (π.χ. κατανόηση, ανάγνωση και γραφή), οι ασθενείς με αγραμματισμό μπορούν να κατανοήσουν τις καθημερινές συνομιλίες, αλλά έχουν δυσκολία στην κατανόηση γραμματικά περίπλοκων προτάσεων, όπως οι διατυπώσεις σε παθητική φωνή (π.χ. «το μήλο φαγώθηκε από το κορίτσι»). Ο αγραμματισμός συναντάται στην αφασία του Broca και στη διαφλοιώδη κινητική αφασία.

– JGC

άγραφη πλάκα - άγραφο χαρτί

(*tabula rasa* - *blank slate*)

Όρος που προέρχεται από τον φιλόσοφο του 17ου αιώνα John Locke, ο οποίος πίστευε ότι τη στιγμή που ένα παιδί γεννιέται, ο νους του είναι σαν ένα άγραφο χαρτί, πάνω στο οποίο εγγράφεται στη συνέχεια η εμπειρία της ζωής του. Μια παραλλαγή αυτής της προσέγγισης, που αφορά αποκλειστικά την ανατροφή, προέρχεται από τον B.F. Skinner, στα μέσα του 20ού αιώνα, ο οποίος παρομοίωσε τον νου σαν ένα «μαύρο κουτί» που περιέχει όσα έχει κατακτήσει το άτομο στη ζωή του μέσω της μάθησης και της ενίσχυσης. Σύμφωνα με αυτή την άποψη, για την προσωπική, κοινωνική και γνωστική ανάπτυξη του ατόμου ευθύνεται ο τρόπος ανατροφής και όχι η φύση (δηλαδή η γενετική και η βιολογία). Σήμερα η κοινώς αποδεκτή θέση των ψυχολόγων υποστηρίζει ότι η φύση και η ανατροφή είναι αλληλένδετες και συμβάλλουν και οι δυο στην ανάπτυξη του ανθρώπου καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής του.

– VS

αγραφία (*agraphia*)

Δυσλειτουργία της ικανότητας του ατόμου να γράφει, η οποία οφείλεται συνήθως σε νευρολογική βλάβη που εντοπίζεται στα κέντρα του λόγου στον εγκέφαλο. Υπάρχουν πολλές μορφές αγραφίας, στις οποίες περι-

λαμβάνονται η αδυναμία χάραξης γραμμάτων χωρίς μοντέλο, συλλαβισμού, γραφής αριθμών, γραφής λέξεων με δύσκολο συλλαβισμό και γραφής σε μια χωρικά οργανωμένη μορφή.

άγριο αγόρι της Aveyron

(*wild boy of Aveyron*)

Ένα αγόρι ηλικίας μεταξύ 8 και 12 ετών, το οποίο ζούσε μακριά από τους ανθρώπους μέχρι τη στιγμή που ανακαλύφθηκε, το 1798, από μια ομάδα κυνηγών σε δάσος κοντά στην πόλη Aveyron της Γαλλίας. Υιοθετήθηκε και μελετήθηκε από τον Jean-Marie Gaspard Itard. Θεωρείται κλασικό παράδειγμα άγριου παιδιού, που δεν μιλούσε την ανθρώπινη γλώσσα, δεν φορούσε ρούχα, είχε πολλά σημάδια στο σώμα του από πάλη με άγρια ζώα και φαινόταν να αγνοεί τα πάντα για τον ανθρώπινο πολιτισμό. Οι γιατροί που το εξέτασαν κατέληξαν ότι επρόκειτο για παιδί με νοητική καθυστέρηση που το είχαν εγκαταλείψει οι γονείς του. Έμαθε να λέει μόνο δυο λέξεις («γάλα» και «Ω Θεέ!»), αλλά η συμπεριφορά του βελτιώθηκε με την ευγενική μεταχείριση. Η διαφωνία των ειδικών εστιάστηκε στο κατά πόσο το πρόβλημά του ήταν γενετικής φύσης ή είχε χάσει μια κρίσιμη περίοδο για την κατάκτηση του λόγου στην πρώτη παιδική ηλικία.

άγριο παιδί (*feral child*)

Παιδί που έχει ανατραφεί από ζώα ή έχει μεγαλώσει απομονωμένο από την ανθρώπινη κοινωνία και επαφή και τον ανθρώπινο έλεγχο, όπως το άγριο αγόρι της Aveyron και ο Kaspar Hauser στη Γερμανία.

αγρυπνία (*agrypnia*)

Αϋπνία ή διαταραχή του φυσιολογικού ύπνου. Χαρακτηρίζεται από δυσκολίες στην

έναρξη ή στη διατήρηση του ύπνου και πρόωρη αφύπνιση.

αγχολυτικό (anxiolytic)

Κάθε φάρμακο που επιδρά μειώνοντας το επίπεδο του άγχους. Σε αυτή την κατηγορία ανήκουν τα ήπια ηρεμιστικά όπως οι βενζοδιαζεπίνες και ορισμένοι από τους επιλεκτικούς αναστολείς επαναπρόσληψης της σεροτονίνης (SSRIs) που χρησιμοποιούνται κυρίως ως αντικαταθλιπτικά.

άγχος (anxiety)

1. Αίσθηση αόριστου φόβου χωρίς συγκεκριμένο λόγο, η οποία συνοδεύεται από σωματική διέγερση. **2.** Στη θεωρία της μάθησης, μια δευτερογενής ή εξαρτημένη παρώθηση που οδηγεί σε κάποια αντίδραση αποφυγής. **3.** Στη φροϋδική θεωρία, μπορεί να οφείλεται σε πραγματικό φόβο για πιθανά γεγονότα, σε μια συνειδητή αλλά μη εκφρασμένη συγκρουσιακή κατάσταση, ή σε ηθικούς ενδοιασμούς. **4.** Στην υπαρξιακή θεωρία, το άγχος θεωρείται η συναισθηματική πτυχή της διαρκούς κατάστασης αβεβαιότητας των ανθρώπων που καλούνται να επιλέξουν την πορεία δράσης τους σε έναν κόσμο στον οποίο δεν υπάρχουν εγγενείς κατευθυντήριες γραμμές.

άγχος αβεβαιότητας (Angst)

Γερμανική λέξη η οποία χρησιμοποιείται στην υπαρξιακή ψυχολογία για να δηλώσει το άγχος που οφείλεται στην απροσδιοριστία του μέλλοντος και στην ανάγκη επιλογής μιας σειράς ενεργειών μέσα σε συνθήκες αβεβαιότητας.

άγχος απόδοσης (performance anxiety)

1. Γενικευμένος φόβος πριν από μια παρουσίαση ή μια παράσταση ενώπιον κοινού, ο οποίος επικεντρώνεται συνήθως στις

συνέπειες από την αποτυχία εκπλήρωσης των απαιτήσεων της περίπτωσης. **2.** Ο φόβος του άνδρα ότι θα φανεί ανίκανος κατά τη διάρκεια της συνουσίας.

άγχος αποχωρισμού (separation anxiety)

Φυσιολογική κατάσταση ανησυχίας και διέγερσης, συνοδευόμενη από διάχυτους (αόριστους) φόβους, την οποία εμφανίζουν τα παιδιά ηλικίας από 6 μηνών έως 3 ετών, όταν πρόκειται να βιώσουν τον αποχωρισμό από τον γονέα ή το άτομο που τα φροντίζει. Το άγχος αποχωρισμού είναι πιο έντονο κατά το δεύτερο εξάμηνο της ζωής και διατηρείται σε χαμηλότερα επίπεδα και μετά το 3ο έτος. Σύμφωνα με τη θεωρία της προσκόλλησης, το άγχος αποχωρισμού βοηθά τα παιδιά να μένουν κοντά στα πρόσωπα που τα φροντίζουν, κάτι που καθιστά πιθανότερη την επιβίωσή τους.

άγχος εξέτασης (test anxiety)

Η ένταση και η ανησυχία που διακατέχουν ένα άτομο όταν πρόκειται να υποβληθεί σε μια εξέταση.

άγχος ευνουχισμού (castration anxiety)

1. Στην ψυχανάλυση, ο φόβος των μικρών αγοριών ότι ο πατέρας τους θέλει να τα ευνουχίσει. Ουσιαστικά αποτελεί προβολή, πάνω στον πατέρα, της επιθυμίας του γιου να τον ευνουχίσει, έτσι ώστε να τον καταστήσει ανίκανο αντίπαλο στον ανταγωνισμό για την αγάπη της μητέρας. **2.** Στην ψυχολογία, σύμφωνα με την άποψη του Henry Murray, πρόκειται για πραγματικό φόβο ευνουχισμού που οφείλεται στην καταστολή, από τον γονέα, του αυνανισμού του παιδιού κατά την παιδική ηλικία.

άγχος θανάτου (death anxiety)

Γενικά, ο φόβος του θανάτου του ίδιου του

ατόμου ή ένας πιο γενικευμένος φόβος. Οι ερευνητές Conte, Bakur-Weiner και Putschik έχουν αναπτύξει ένα χρήσιμο εργαλείο για την αξιολόγηση του άγχους του θανάτου (το Ερωτηματολόγιο Άγχους Θανάτου [Death Anxiety Questionnaire]) και έχουν επεξεργαστεί σε βάθος αυτή την έννοια. Σύμφωνα με την έρευνα που διεξήγαγαν οι ίδιοι καθώς και άλλοι ερευνητές, το άγχος του θανάτου αναλύεται σε τέσσερις παράγοντες: τον φόβο για το άγνωστο, τον φόβο για τον πόνο, τον φόβο της μοναξιάς και τον φόβο της προσωπικής εξαφάνισης. — SRB

άγχος του ξένου προσώπου

(*stranger anxiety*)

Η διαπίστωση ότι τα παιδιά με τυπική ανάπτυξη εκδηλώνουν μεγαλύτερο άγχος όταν βρίσκονται με άγνωστους ανθρώπους, κυρίως ενήλικες, λίγο πριν κλείσουν το πρώτο έτος της ηλικίας τους, σε σύγκριση με το άγχος που εκδήλωναν όταν ήταν βρέφη. Το άγχος αυτό υποχωρεί σταδιακά μέχρι την ηλικία των τριών ετών.

άγχος ως χαρακτηριστικό

της προσωπικότητας (*trait anxiety*)

Μόνιμο γνώρισμα της προσωπικότητας ενός ατόμου, που εκδηλώνεται με υψηλό επίπεδο διέγερσης και γενικευμένης ανησυχίας.

αγχώδεις διαταραχές

(*anxiety disorders*)

Ψυχικές διαταραχές στις οποίες το άγχος αποτελεί κεντρικό χαρακτηριστικό. Σε αυτές ανήκουν η διαταραχή πανικού, η αγοραφοβία, η γενικευμένη αγχώδης διαταραχή, οι φοβίες, η ιδεοψυχαναγκαστική διαταραχή, η διαταραχή μετατραυματικού στρες και οι αγχώδεις διαταραχές που οφείλονται σε ιατρικό συμβάν ή κατάχρηση ουσιών.

αγχώδεις διαταραχές της παιδικής ή εφηβικής ηλικίας (*anxiety disorders of childhood or adolescence*)

Όμοιες με τις αγχώδεις διαταραχές που περιγράφονται για τους ενήλικες. Στην παιδική ηλικία υπάρχει επίσης το άγχος του αποχωρισμού.

► Βλ. **αγχώδεις διαταραχές**

αγχώδης κατάθλιψη

(*agitated depression*)

Παρατεταμένη περίοδος που χαρακτηρίζεται από θλίψη, μελαγχολία, απαισιόδοξες σκέψεις, αισθήματα αναξιοτήτας και απόγνωσης, ενοχές, διαταραχή του ύπνου, μειωμένη ικανότητα για συγκέντρωση της προσοχής και γενικά περιορισμένη γνωστική ικανότητα, που συνοδεύεται από έκδηλο άγχος στον βηματισμό, νευρικές κινήσεις, σφίξιμο των χεριών ή κάποια άλλη συμπεριφορά που εκφράζει το άγχος ή την απόσπαση της προσοχής από αυτό.

αγωγιμότητα των οστών

(*bone conduction*)

Στην ακοή, η μετάδοση του ήχου στο μέσο και το έσω ους διά μέσου των οστών του κρανίου.

αγωνιστής (*agonist*)

1. Στη νευροφαρμακολογία, φάρμακο ή ουσία που επιτρέπει τη διαβίβαση, μέσω των συνάψεων, στην περιοχή του υποδοχέα και διευκολύνει την αντίδρασή του. Ένα φάρμακο που είναι *άμεσος αγωνιστής* προσκολλάται στην ίδια περιοχή με αυτήν του νευροδιαβιβαστή. Ένα φάρμακο που είναι *έμμεσος αγωνιστής* προσκολλάται σε μια άλλη περιοχή πρόσδεσης στον υποδοχέα και διευκολύνει τη δράση της περιοχής πρόσδεσης του νευροδιαβιβαστή. Ένας αγωνιστής λειτουργεί αντίθετα προς έναν *ανταγωνιστή*,

ο οποίος εμποδίζει τη συναπτική διαβίβαση.
2. Στη φυσιολογία των μυών, αγωνιστής είναι ένας συσταλτός σκελετικός μυς σε αντίθεση με έναν άλλο μυ, τον ανταγωνιστή.

– VS

αδελφικά δίδυμα (*fraternal twins*)

Δύο παιδιά που αναπτύσσονται από διαφορετικούς ζυγώτες, μοιράζονται τη μήτρα της μητέρας κατά τη διάρκεια της κύησης και γεννιούνται σχεδόν την ίδια στιγμή.

αδελφική αντιζηλία (*sibling rivalry*)

Ανταγωνισμός που εκδηλώνεται ανάμεσα στα αδέρφια και αποσκοπεί στην επικράτηση, στην προσέλευση της προσοχής και της φροντίδας των γονέων, στην απόκτηση των οικογενειακών πόρων, καθώς και στην αναγνώριση και κατάκτηση καλής κοινωνικής θέσης στο περιβάλλον εκτός οικογένειας.

αδένας (*gland*)

Κάθε όργανο που εκκρίνει μια ουσία απαραίτητη για το σώμα. Οι αδένες που εκκρίνουν ουσίες στο εξωτερικό μέρος του σώματος, όπως οι αδένες που παράγουν ιδρώτα και δάκρυα, αποκαλούνται *εξωκρινείς*, ενώ οι αδένες που εκκρίνουν ουσίες εντός του σώματος, όπως το συκώτι και τα επινεφρίδια, ονομάζονται *ενδοκρινείς*.

αδενίνη (*adenine*)

Μία από τις τέσσερις βάσεις που συνθέτουν το δεοξυριβονουκλεϊνικό οξύ (DNA) και το ριβονουκλεϊνικό οξύ (RNA), τα οποία αποτελούν τα δομικά χημικά στοιχεία της γενετικής κληρονομιάς και της σωματικής λειτουργίας ($C_5H_5N_5$). Η αδενίνη αποτελεί επίσης συστατικό στοιχείο της τριφωσφορικής αδενοσίνης (ATP), που αποθηκεύει ενέργεια στα μιτοχόνδρια των κυττάρων, και της διφωσφορικής αδενοσίνης (ADP).

αδενοϋπόφυση (*adenohypophysis*)

Το πρόσθιο τμήμα του αδένα της υπόφυσης.

αδενυλική κυκλάση (*adenylate cyclase*)

Ένζυμο το οποίο ξεκινά τη μετατροπή της τριφωσφορικής αδενοσίνης (ATP) σε κυκλική μονοφωσφορική αδενοσίνη (AMP) στη μεμβράνη ενός νευρώνα.

άδηλη επικοινωνία

(*implicit communication*)

1. Η μετάδοση πληροφοριών σε περιβάλλον ή σε συνθήκες πολιτισμικά καθορισμένες, όπως η πραγματοποίηση μιας φιλικής συνάντησης σε μια ταβέρνα και όχι σε μια αίθουσα διαλέξεων. **2.** Στην επιστήμη των υπολογιστών, η αντίδραση ενός συστήματος σε περιβαλλοντικά δεδομένα και όχι σε σήματα εντολών. **3.** Στις εξελικτικές μελέτες, οι δομές και οι συμπεριφορές που επιτρέπουν την επικοινωνία με τα άλλα μέλη ενός είδους.

άδηλη κοινωνική σύγκριση

(*implicit social comparison*)

Ασυνείδητη εκτίμηση των άλλων ατόμων σύμφωνα με πολιτισμικά κριτήρια, η οποία αποτελεί τη βάση της κοινωνικής αλληλεπίδρασης.

άδηλη μάθηση (*implicit learning*)

Μάθηση που συντελείται μέσα στο περιβάλλον και δεν προκύπτει από συστηματική διδασκαλία. Πραγματοποιείται χωρίς συνειδητή προσπάθεια και χωρίς πρόθεση ή ενίσχυση, και δεν διαπιστώνεται παρά όταν οι κατάλληλες συνθήκες τη φέρουν στην επιφάνεια. Για παράδειγμα, ένα παιδί με ιδιαίτερα τιμωρητικούς γονείς ίσως μάθει, παρά τους συγκεκριμένους κανόνες που οι γονείς προσπαθούν να του διδάξουν, ότι «ο δυνατός καθορίζει το τι είναι

δίκαιο». Ονομάζεται επίσης *συμπτωματική ή λανθάνουσα μάθηση*.

άδηλη μνήμη (*implicit memory*)

Γνωστή και ως *έμμεση*, μνήμη που αφορά την ακούσια και συχνά χωρίς επίγνωση έκφραση της διατήρησης πληροφοριών που είχαν αποκτηθεί παλαιότερα (π.χ. λέξεις, εικόνες ή ιδέες). Αντιδιαστέλλεται προς την *έκδηλη* μνήμη, η οποία αναφέρεται στις συνειδητές αναμνήσεις παλαιότερων συμβάντων (δηλαδή αυτό που γενικά οι άνθρωποι θεωρούν «μνήμη»). Όταν οι άνθρωποι υποβάλλονται σε μια δοκιμασία άδηλης μνήμης, επιτελούν ένα αντιληπτικό ή γνωστικό έργο φαινομενικά άσχετο με τη φάση της μελέτης (π.χ. καλούνται να αποφασίσουν αν μια λέξη είναι γραμμένη σωστά ή λάθος). Τα άτομα δεν χρειάζεται να ανακαλέσουν γεγονότα που προηγήθηκαν της μελέτης, και εικάζεται ότι δεν συνειδητοποιούν ότι αξιολογείται η μνήμη τους. Η προετοιμασία αντίδρασης μέσω επανάληψης, μια μέτρηση της άδηλης μνήμης, διαπιστώνεται από την ενίσχυση της ταχύτητας επεξεργασίας των στοιχείων (ταχύτερη απάντηση ή χρόνος αντίδρασης), την ακρίβεια της επεξεργασίας (μεγαλύτερη ακρίβεια στην αντίδραση) ή τη μεροληψία της απόκρισης (τάση επιλογής ή εντοπισμού του γνωστού στοιχείου αντί του άγνωστου ή «καινούριου» στοιχείου). – CST

άδηλη προκατάληψη (*implicit prejudice*)

Στάσεις, αξίες ή προκαταλήψεις που είναι άρρητες και ίσως βρίσκονται εκτός της συνειδητής επίγνωσης του ατόμου.

άδηλη στάση (*implicit attitude*)

Εκτιμήσεις για κάποιον ή κάτι, οι οποίες βρίσκονται εκτός συνειδητής επίγνωσης ή συνειδητού ελέγχου. Οι άδηλες στάσεις

ενεργοποιούνται αυτόματα και δεν προϋποθέτουν κίνητρο ή ικανότητα έκφρασής τους, σε αντίθεση με τις *έκδηλες στάσεις*. Η συνέπεια μεταξύ άδηλων και έκδηλων στάσεων εξαρτάται εν μέρει από τη φύση της στάσης. Η συνέπεια είναι μεγαλύτερη όταν η στάση δεν είναι αντιφατική ή όταν το άτομο δεν ανησυχεί μήπως αυτή δεν είναι κοινωνικά αρεστή, ενώ οι ανησυχίες για το πώς θα παρουσιάσει τον εαυτό του προκαλούν αποσυνδέσεις μεταξύ των στάσεων. Ένας από τους πιο γνωστούς τρόπους μέτρησης των άδηλων στάσεων είναι η Δοκιμασία Άδηλης Συσχέτισης. – HLI, DA

αδιαδοχοκινησία (*adiadochokinesia*)

Δυσκολία ή ανικανότητα στην εκτέλεση ταχέων, ρυθμικών, εναλλασσόμενων κινήσεων, όπως το ελαφρύ ή δυνατό χτύπημα των δάχτυλων πάνω σε ένα στέρεο αντικείμενο. Ονομάζεται και *δυσδιαδοχοκινησία* (*dysdiadochokinesia*).

αδιαφοροποίητη σχιζοφρένεια

(*undifferentiated schizophrenia*)

Ψυχωτική διαταραχή που χαρακτηρίζεται από παραληρητικές ιδέες, ψευδαισθήσεις, αποδιοργανωμένη ομιλία, σκέψη και συμπεριφορά, και επίτεδο ή ακατάλληλο συναίσθημα. Συνήθως συνοδεύεται από σοβαρή δυσλειτουργία στο κοινωνικό και το εργασιακό επίπεδο.

αδιψία (*adipsia*)

Η απουσία δίψας ή η αποχή από την κατανάλωση υγρών. Η χρόνια αδιψία οφείλεται συνήθως σε βλάβες στον πλάγιο πλευρικό υποθάλαμο.

αδρεναλίνη (*adrenaline*)

Ορμόνη (C₉H₁₃NO₃) και νευροδιαβιβαστής που δημιουργείται στα επινεφρίδια και λει-

τουργεί κυρίως ως παράγοντας διέγερσης. Η αδρεναλίνη προκαλεί αύξηση στον καρδιακό ρυθμό και στον όγκο του καρδιακού παλμού, διαστέλλει τις κόρες των οφθαλμών, αυξάνει τα επίπεδα σακχάρου στο αίμα, μειώνει τη ροή του αίματος προς το δέρμα και τον πεπτικό σωλήνα, αυξάνει τη ροή αίματος στους μυς και καταστέλλει τη λειτουργία του ανοσοποιητικού συστήματος. Χρησιμοποιείται για να διεγείρει την καρδιά σε περίπτωση καρδιακής ανακοπής και μερικές φορές σε καρδιακές αρρυθμίες. Η αδρεναλίνη αποτελεί έναν από τους κύριους νευροδιαβιβαστές στην αντίδραση «πάλης ή φυγής». Τη δράση της μιμούνται οι αμφεταμίνες, η καφεΐνη και η ριταλίνη.

αδρεναλινικός φλοιός (*adrenal cortex*)

Το εξωτερικό μέρος, ο φλοιός των επινεφριδίων που παράγει μεταλοκορτικοστεροειδή, ανδρογόνα και γλυκοκορτικοστεροειδή, τα οποία συμβάλλουν στην ομοίωση του σώματος. Ιδιαίτερης σημασίας είναι η γλυκοκορτικοστεροειδής κορτιζόλη, που απελευθερώνεται όταν ο φλοιός των επινεφριδίων διεγείρεται από τη φλοιοεπινεφριδιοτρόπο ορμόνη της υπόφυσης. Η απελευθέρωση κορτιζόλης αποτελεί αντίδραση στο στρες. – VS

αδρενεργικοί νευρώνες

(*adrenergic neurons*)

Γνωστοί και ως *κατεχολαμινεργικοί* νευρώνες στη νευροδιαβίβαση. Οι διαβιβαστές σε αυτούς τους νευρώνες είναι οι κατεχολαμίνες ντοπαμίνης, η νορεπινεφρίνη (νοραδρεναλίνη) και η επινεφρίνη (αδρεναλίνη). Οι αδρενεργικοί νευρώνες εμπλέκονται στη ρύθμιση, από το κεντρικό νευρικό σύστημα, της προσοχής, της διάθεσης, της κίνησης και της ενίσχυσης (ανταμοιβής). Επιπλέον, στο αυτόνομο νευρικό σύστημα, οι μετα-

γαγγλιακοί συμπαθητικοί νευρώνες συνθέτουν ένα αδρενεργικό σύστημα αντίδρασης ενεργό στο στρες, αυξάνοντας τη ροή του αίματος στους σκελετικούς μυς, τον καρδιακό ρυθμό καθώς και τα επίπεδα σακχάρου στο αίμα για μια αντίδραση «πάλης ή φυγής». – VS

αδρενοκορτικοτρόπος ορμόνη

(*adrenocorticotropic hormone [ACTH]*)

Ορμόνη που παράγεται στο πρόσθιο τμήμα του αδένα της υπόφυσης. Διεγείρει τους νευρώνες στον φλοιό των επινεφριδίων, οδηγώντας στη συνέχεια στην έκκριση κορτιζόλης και άλλων γλυκοκορτικοστεροειδών. Η ACTH ρυθμίζεται από τον εκλυτικό παράγοντα της κορτικοτροπίνης (CRF) που απελευθερώνεται από νευροεκκριτικά κύτταρα στον περικοιλιακό υποθάλαμο. Η ACTH αποτελεί μέρος ενός σημαντικού βρόχου ανάδρασης, του άξονα υποθαλάμου, υπόφυσης, επινεφριδίων. Ο άξονας αυτός εμπλέκεται στη ρύθμιση του στρες. Όταν υπάρχει συναισθηματικό, σωματικό ή ψυχολογικό στρες, η ACTH αποκρίνεται στον CRF και απελευθερώνει κορτιζόλη από τον φλοιό των επινεφριδίων προκειμένου να υποστηρίξει τη συνέχιση της αντίδρασης του οργανισμού στο στρες. – VS

αεριζόμενο λίκνο (*air crib*)

Θάλαμος με μεγάλο παράθυρο, ηχομόνωση, κλιματισμό και ένα αποσπώμενο κατώσεντονο για την απομάκρυνση των ακαθαρσιών. Επινόηθηκε από τον B.F. Skinner ως η ιδανική κούνια, προκειμένου να εκπαιδευτούν τα βρέφη να μην κλαίνε για να τραβήξουν την προσοχή όταν ικανοποιούν τις φυσικές τους ανάγκες.

αεροφαγία (*aerophagia*)

Η κατάποση αέρα. Στους ανθρώπους απο-

τελεί μια νευρική συνήθεια που μπορεί να οδηγήσει σε ρέψιμο και δυσφορία στο στομάχι. Σε ορισμένα είδη ζώων είναι μέθοδος εξασφάλισης οξυγόνου.

αθέτωση (*athetosis*)

Νευρομυϊκή διαταραχή προερχόμενη συνήθως από προβλήματα στην εγκεφαλική αιματική ροή ή εγκεφαλικές βλάβες στα βασικά γάγγλια ή στο άνω πυραμидικό δεμάτιο, και η οποία χαρακτηρίζεται από συστροφικές κινήσεις της γλώσσας, των δακτύλων και των άκρων.

αθηροσκλήρωση (*atherosclerosis*)

Συνηθισμένη μορφή αρτηριοσκλήρωσης, που χαρακτηρίζεται από εναποθέσεις λίπους κατά μήκος των εσωτερικών τοιχωμάτων των φλεβών και των αρτηριών, η οποία οδηγεί στη σκλήρυνση των αιμοφόρων αγγείων και στη μερική απόφραξη της αιματικής ροής μέσα σε αυτά. Η κατάσταση αυτή είναι επικίνδυνη, καθώς έτσι τα αιμοφόρα αγγεία είναι πιο πιθανό να υποστούν τόσο ρήξη όσο και απόφραξη από μικρούς θρόμβους αίματος ή από κάποια άλλη ουσία στην κυκλοφορία του αίματος. Τέτοιου είδους αποφράξεις στερούν ορισμένο ιστό από την κυκλοφορία του αίματος και συνεπώς από οξυγόνο και θρεπτικά συστατικά. Οι αποφράξεις που συμβαίνουν στις αρτηρίες και οδηγούν στην καρδιά ονομάζονται *καρδιακές προσβολές/εμφράγματα*, ενώ αυτές που συμβαίνουν στον εγκέφαλο ονομάζονται *εγκεφαλικές συμφορήσεις ή εγκεφαλικά επεισόδια*.

αθλητική ψυχολογία (*sports psychology*)

Κλάδος της ψυχολογίας που μελετά και εφαρμόζει τα ευρήματα της ψυχολογίας στον τομέα των αθλημάτων, με στόχο κυρίως τη βελτίωση της επίδοσης των αθλητών.

αθλητικός τύπος σώματος

(*athletic body type*)

Στην τυπολογία του Kretschmer, το σώμα που χαρακτηρίζεται από μυώδη σωματική διάπλαση με φαρδείς ώμους. Τα άτομα που έχουν αυτό τον σωματότυπο θεωρούνται επιθετικά και ενεργητικά και σε κάποιο βαθμό επιρρεπή στη σχιζοφρένεια.

άθροισμα τετραγώνων

(*sum of squares*)

Το αποτέλεσμα που προκύπτει από την άθροιση των τετραγώνων των αποκλίσεων μιας ομάδας τιμών από τον μέσο όρο τους. Εκφράζεται με τον τύπο: $SS = \sum (X - X_{\text{mean}})^2$.

αθροιστική καταγραφή

(*cumulative record*)

Η καμπύλη εκμάθησης που δημιουργείται από ένα σταθερά κινούμενο ρολό χαρτιού και μια γραφίδα η οποία μετακινείται ένα βήμα προς τα πάνω σε κάθε νέα απάντηση. Με αυτό τον τρόπο καταγράφεται ο αριθμός των αποκρίσεων που εμφανίζει ένας οργανισμός σε ένα δεδομένο χρονικό διάστημα.

αθροιστικός εγγραφέας

(*cumulative recorder*)

Μηχάνημα για την καταγραφή της καμπύλης μάθησης ενός οργανισμού.

► Βλ. *αθροιστική καταγραφή*

αιδοίο (*vulva*)

Τα εξωτερικά γυναικεία γεννητικά όργανα, στα οποία περιλαμβάνονται τα μεγάλα χείλη, τα μικρά χείλη, η κλειτορίδα και η κοιλότητα του κόλπου.

αιθουσαία αίσθηση (*vestibular sense*)

Η ικανότητα να γνωρίζει κάποιος τη θέση του σώματός του και να διατηρεί την ισορ-

ΛΕΞΙΚΟ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ ΤΟΥ CAMBRIDGE

Το Λεξικό Ψυχολογίας του *Cambridge* είναι το πρώτο και μοναδικό λεξικό που προσεγγίζει την ευρεία επιστήμη της ψυχολογίας με μια διεθνή, διαπολιτισμική και διεπιστημονική οπτική. Το αποτέλεσμα αυτό επιτεύχθηκε έπειτα από πολύμηνες συντονισμένες προσπάθειες. Κατ' αρχάς, συγκροτήθηκαν επιτροπές ειδικών επιστημόνων και συμβούλων έκδοσης στις οποίες συμμετείχαν παγκοσμίως φήμης επιστήμονες στην ψυχολογία, οι οποίοι προέρχονται από πολλές διαφορετικές χώρες. Οι επιστήμονες αυτοί επισκόπησαν και επιμελήθηκαν το σύνολο των βασικών εννοιών προκειμένου να τις επικαιροποιήσουν και να τις εντάξουν σε διάφορα πολιτισμικά πλαίσια, ενσωματώνοντας όποια νεότερη γνώση προσφέρει σήμερα η ψυχολογία διεθνώς. Τα λήμματα που σχετίζονται με τον πολιτισμό, καθώς και εκείνα που προέρχονται από όλους τους τομείς της ψυχολογίας έχουν γραφτεί έτσι ώστε να απευθύνονται στο ευρύτερο δυνατό κοινό. Παράλληλα έχουν ενταχθεί πολλές έννοιες κεντρικής σημασίας της σύγχρονης ψυχολογίας οι οποίες δεν περιλαμβάνονται σε αντίστοιχα γνωστά έργα.

Ο David Matsumoto είναι συγγραφέας και ψυχολόγος με διεθνή αναγνώριση. Πραγματοποίησε τις βασικές σπουδές του στο Πανεπιστήμιο του Michigan το 1981, λαμβάνοντας υψηλές διακρίσεις στην ψυχολογία και στα ιαπωνικά. Στη συνέχεια απέκτησε M.A. (1983) και Ph.D. (1986) στην ψυχολογία από το Πανεπιστήμιο της California στο Berkeley. Σήμερα είναι Καθηγητής Ψυχολογίας και Διευθυντής του Culture and Emotion Research Laboratory (Εργαστήριο Έρευνας Πολιτισμού και Συναισθήματος) στο Πανεπιστήμιο του San Francisco, στο οποίο και εργάζεται από το 1989. Επί είκοσι χρόνια έχει εντρυφήσει σε θέματα που αφορούν τον πολιτισμό, το συναίσθημα, την κοινωνική αλληλεπίδραση και την επικοινωνία. Στα βιβλία του περιλαμβάνονται γνωστοί τίτλοι, όπως τα *Culture and Psychology: People Around the World*, *The Intercultural Adjustment Potential of Japanese*, *The Handbook of Culture and Psychology*, και *The New Japan*. Έχει λάβει πολλά βραβεία και διακρίσεις στον τομέα της ψυχολογίας, μεταξύ των οποίων ο ορισμός του ως εισηγητή από την Αμερικανική Ψυχολογική Εταιρεία προς τιμήν του G. Stanley Hall. Διευθύνει τη σειρά «Πολιτισμός και Ψυχολογία» των εκδόσεων Cambridge University Press. Είναι επίσης αρχισυντάκτης του *Journal of Cross-Cultural Psychology* και του *Social and Personality Psychology Compass* (Τομέας Πολιτισμού και Διαφορετικότητας). Εμφανίζεται σε πολλές τηλεοπτικές και ραδιοφωνικές εκπομπές, και έχει εργαστεί σε περισσότερες από 40 χώρες σε όλο τον κόσμο.

ΓΛΩΣΣΑΡΙ

a posteriori	εκ των υστέρων	acculturation	επιπολιτισμός
a priori	εκ των προτέρων	acculturative stress	επιπολιτισμικό στρες
A-type personality	προσωπικότητα τύπου A	accuracy motivation	κίνητρο ακριβούς απόδοσης
abasement	υποβιβασμός	accuracy test	δοκιμασία ακριβείας
abasia	αβασία	acetylcholine (ACH)	ακετυλοχολίνη
aberration	εκτροπή	acetylcholinesterase (ACHE)	ακετυλοχολινεστεράση
ability	ικανότητα	achievement motivation	κίνητρο επίτευξης
ability test	δοκιμασία ικανοτήτων	achievement motive	ώθηση για επίτευξη
ablation	εκτομή	achievement need	ανάγκη για επίτευξη
Abney effect	φαινόμενο Abney	achievement test	δοκιμασία επίδοσης
abnormal psychology	ψυχολογία των αποκλίσεων	achromatic interval	αχρωματικό διάστημα
abortion	άμβλωση/έκτρωση	achromatism	αχρωματοψία
abreaction	εκφόρτιση	achromatopsia	αχρωματοψία
absolute error	απόλυτο σφάλμα	acoustic confusion	ακουστική σύγχυση
absolute limen/ absolute threshold	απόλυτο κατώφλι	acoustic cue	ακουστική ένδειξη/νύξη
absolute pitch	απόλυτη αναγνώριση ήχου	acoustic filter	ακουστικό φίλτρο
absolute refractory period	απόλυτη περίοδος αδράνειας	acoustic generalization	ακουστική γενίκευση
absolute scale	απόλυτη κλίμακα	acoustic nerve	ακουστικό νεύρο
absolute thinking	απόλυτος τρόπος σκέψης	acoustic store	ακουστικό απόθεμα
absolute value	απόλυτη τιμή	acquiescence bias	μεροληπτική συναίνεση
absolute zero	απόλυτο μηδέν	acquired drives	επίκτητες ορμές
abstract intelligence	αφηρημένη νοημοσύνη	acquired dyslexia	επίκτητη δυσλεξία
abuse	κακοποίηση	acquisition	απόκτηση
ABX paradigm	πειραματικό υπόδειγμα ABX	acquisition trial	δοκιμή κατάκτησης
academic achievement tests	δοκιμασίες ακαδημαϊκής επίδοσης	acromegaly	ακρομεγαλία
academic aptitude tests	δοκιμασίες ακαδημαϊκών ικανοτήτων	acroparesthesia	ακροπαραισθησία
academic skills disorders/learning disorders	διαταραχές ακαδημαϊκών δεξιοτήτων/ διαταραχές μάθησης	acting out	εκδραμάτιση
academic underachievement	ακαδημαϊκή υποεπίδοση	action potential	δυναμικό ενέργειας
acalculia	αναριθμησία	action research	έρευνα δράσης
accessibility of knowledge in memory	προσβασιμότητα της γνώσης στη μνήμη	action	δράση
accessibility, principle of	αρχή της προσβασιμότητας		ενέργεια/δράση
accessory nerve	επικουρικό νεύρο	activation theory of emotion	θεωρία ενεργοποίησης των συναισθημάτων
accommodation	συμμόρφωση	active analysis	ενεργητική ανάλυση
accountability	λογοδοσία	active avoidance	ενεργητική αποφυγή
		active avoidance conditioning	ενεργητική εξαρτημένη μάθηση αποφυγής
		active vocabulary	ενεργό λεξιλόγιο
		activity wheel	τροχός δραστηριότητας
		actor-observer difference	διαφορά δρώντος-παρατηρητή
		actor-observer effect	επίδραση δρώντος-παρατηρητή

actual neurosis	τρέχουσα νεύρωση	adrenocorticotrophic hormone (ACTH)	αδρενοκορτικοτρόπος ορμόνη
acuity	οξύτητα	adult attachment interview schedule	συνέντευξη προσκόλλησης ενηλίκων
acuity grating	πλέγμα οξύτητας	adult development	ανάπτυξη των ενηλίκων
acupuncture	βελονισμός	adult intelligence	νοημοσύνη των ενηλίκων
acute pain	οξύς πόνος	adulthood	ενηλικίωση
acute schizophrenic episode	οξύ σχιζοφρενικό επεισόδιο	adventitious reinforcement	τυχαία ενίσχυση
acute stress disorder (ASD)	οξεία αγχώδης διαταραχή	aerophagia	αεροφαγία
acute stress reaction	αντίδραση σε οξύ στρες	aesthesiometer	αισθησιόμετρο
adaptation	προσαρμογή	affect display	συναισθηματική εκδήλωση
adaptation level theory	θεωρία επιπέδου προσαρμογής	affect infusion model	μοντέλο εμφύσησης συναισθημάτων
adaptation level	επίπεδο προσαρμογής	affect	αίσθημα
adaptation, selective	επιλεκτική προσαρμογή	affective cognitive consistency	συνέπεια σκέψεων και συναισθημάτων
adaptation syndrome	σύνδρομο προσαρμογής	affective disorder	συναισθηματική διαταραχή
adaptive testing	προσαρμόσιμη εξέταση	affective forecast	πρόβλεψη του συναισθήματος
addiction	εθισμός	affective intensity	ένταση του συναισθήματος
additive color mixture	προσθετική μείξη χρώματος	affective priming	συναισθηματικό έναυσμα
additive counterfactual	προσθετικός συλλογισμός με αντιπαράδειγμα	afferent	προσαγωγός/κεντρομόλος
additive model	προσθετικό μοντέλο	affiliation	διασύνδεση
adenine	αδενίνη	affordance	προσφερόμενη δυνατότητα
adenohypophysis	αδενοϋπόφυση	aftereffect	μετενέργεια
adenosine triphosphate (ATP)	τριφωσφορική αδενοσίνη	afterimage	μετείκασμα
adenylate cyclase	αδενυλική κυκλάση	afterimage, movement	μετείκασμα κίνησης
adequate stimulus	επαρκές ερέθισμα	aftersensation	μεταίσθημα
adiadochokinesia	αδιαδοχοκινησία	age scale	ηλικιακή κλίμακα
adipsia	αδιψία	age score	ηλικιακός βαθμός
Adjective Checklist (ACL)	Κατάλογος Ελέγχου Επιθέτων	age-equivalent score	βαθμός ηλικιακής ισοδυναμίας
adjective checklist	κατάλογος ελέγχου επιθέτων	agent	δρων υποκείμενο/φορέας
adjustment	ρύθμιση	ageusia	αγευσία
adjustment disorder	διαταραχή προσαρμογής	aggregation	συνάθροιση
adjustment method	μέθοδος προσαρμογής	aggression	επίθεση
Adlerian psychology	αντλεριανή ψυχολογία	aggression, displaced	μετάθεση επίθεσης
Adlerian psychotherapy	ψυχοθεραπεία αντλεριανού τύπου	aggression, fear-induced	επίθεση προκαλούμενη από φόβο
adolescence	εφηβεία	aggression, instrumental	συντελεστική επιθετική συμπεριφορά
adolescent development	ανάπτυξη του εφήβου	aggression, territorial	εδαφική επίθεση
adolescent identity formation	διαμόρφωση της ταυτότητας στην εφηβεία	aggressiveness	επιθετικότητα
adoption study	μελέτη υιοθεσίας	aging and intelligence	γήρανση και νοημοσύνη
adrenal cortex	αδρεναλινικός φλοιός	aging, behavior changes	μεταβολές της συμπεριφοράς λόγω γήρανσης
adrenal gland	επινεφρίδια	agitated depression	αγχώδης κατάθλιψη
adrenal medulla	μυελός των επινεφριδίων	agitation	ταραχή
adrenaline	αδρεναλίνη	agnosia	αγνωσία
adrenergic neurons	αδρενεργικοί νευρώνες	agonist	αγωνιστής
		agoraphobia	αγοραφοβία

agrammatism	αγραμματισμός	altered state of consciousness	αλλοιωμένη κατάσταση συνείδησης
agraphia	αγραφία	alternate forms reliability	αξιοπιστία εναλλακτικών τύπων
agreeableness	προσήνεια	alternating personality	εναλλασσόμενη προσωπικότητα
agrypnia	αγρυπνία	alternative hypothesis	εναλλακτική υπόθεση
aha experience	εμπειρία ξαφνικής αναλαμπής	alternative medicine	εναλλακτική ιατρική
ahedonia	ανηδονία	altruism	αλτρουισμός
AIDS dementia complex	σύνδρομο άνοιας του AIDS	altruistic suicide	αλτρουιστική αυτοκτονία
air crib	αεριζόμενο λίκνο	Alzheimer's disease	νόσος Alzheimer
akinesia	ακινησία	amaurotic familial idiocy	οικογενειακή αμαυρωτική ιδιωτεία
alarm reaction	αντίδραση συναγερμού	ambiguity tolerance	ανοχή στην αμφισημία
albedo	ανακλαστικότητα	ambiguous figure	διφορούμενη/αμφίσημη εικόνα
alcohol abuse	κατάχρηση αλκοόλ	ambisexual	αμφισεξουαλικός
alcohol amnesic disorder	αλκοολική διαταραχή μνήμης	ambivalence	αμφιθυμία
alcohol dependence	εξάρτηση από αλκοόλ	ambivalent attachment	αμφίθυμη προσκόλληση
alcohol intoxication	αλκοολική τοξίκωση	amenorrhea	αμηνόρροια
alcohol withdrawal	στέρση αλκοόλ	American Psychiatric Association (APA)	Αμερικανική Ψυχιατρική Ένωση
alcohol withdrawal delirium	αλκοολικό στερητικό παραλήρημα	American Psychological Association (APA)	Αμερικανική Ψυχολογική Ένωση
alcoholic dementia	αλκοολική άνοια	American Psychological Foundation	Αμερικανικό Ψυχολογικό Ίδρυμα
alcoholic psychosis	αλκοολική ψύχωση	American Psychological Society (APS)	Αμερικανική Ψυχολογική Εταιρεία
alcoholic	αλκοολικός	Ames room	δωμάτιο Ames
alcoholism	αλκοολισμός	amine	αμίνη
alcoholism, acute	οξύς αλκοολισμός	amino acid	αμινοξύ
alcoholism, chronic	χρόνιος αλκοολισμός	amitriptyline	αμιτρυπτίνη
aldehyde dehydrogenase	αφυδρογονάση αλδεΐδη	Ammon's horn	κέρας του Άμμωνα
aldosterone	αλδοστερόνη	amnesia	αμνησία
alexia	αλεξία	amniocentesis	αμνιοκέντηση
alexia-dyslexia	αλεξία-δυσλεξία	amok	αμόκ
alexithymia	αλεξιθυμία	amorphognosia	αμορφογνωσία
algorithm	αλγόριθμος	amphetamine	αμφεταμίνη
algorithmic-heuristic theory	αλγοριθμική-ευρετική θεωρία	amphetamine effects	αμφεταμινικές επιδράσεις
alienation	αλλοτρίωση	amphetamine psychosis	αμφεταμινική ψύχωση
alienist	φρενολόγος	amygdala	αμυγδαλή/αμυγδαλοειδής πυρήνας
alimentary canal	πεπτικός σωλήνας	amyloid plaque	αμυλοειδής πλάκα
allele	αλληλόμορφο	anabolism	αναβολισμός
allocentric	αλλοκεντρικός	anaclitic object choice	ανακλιτική επιλογή αντικειμένου
allocentrism	αλλοκεντρισμός	anagram	αναγραμματισμός
all-or-none law	νόμος του «όλα ή τίποτα»	anal character	πρωκτικός χαρακτήρας
alogia	αλογία	anal eroticism	πρωκτικός ερωτισμός
alpha blocking	παρεμπόδιση κυμάτων άλφα	anal sadistic stage	πρωκτικό σαδιστικό στάδιο
alpha male	άλφα αρσενικό	anal stage	πρωκτικό στάδιο
alpha reliability coefficient	συντελεστής αξιοπιστίας άλφα	anal triad	πρωκτική τριάδα
alpha rhythm	ρυθμός άλφα		
alpha wave	κύμα άλφα		
alprazolam	αλπραζολάμη		
alter ego	άλλο εγώ		